SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

12-son (4-jild)

2024

ISSN: 2181-1342 (Online)
Sayt: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4I12Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00-TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy hodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00-IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00-FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00-FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00-YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G‘aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (PhD), O‘zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo‘rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich - yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00-PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pyedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00-PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo‘yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00-SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00-SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar bo'yicha dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari" elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: "SCIENCEPROBLEMS TEAM" mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefonlar:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
4-jild, 12-son (dekabr, 2024). -679 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Turg'unov Sherzod Abduvositovich
FARG'ONA VILOYATI SANOAT KORXONALARINING MODDIY-TEXNIK HOLATI VA ULARNING SANOAT ISHCHILARINING MEHNAT MUHOFAZASIDAGI AHAMIYATI HAQIDA AYRIM FIKR MULOHAZALAR (Farg'ona viloyatida 1950-1970-yillarda chop etilgan vaqtli matbuot nashrlarida e'lon qilingan maqolalar tahlili asosida) 13-19

Qalandarov Hamza Hamroqul o'g'li
SOVET HOKIMIYATINING O'ZBEKISTONDA YURITGAN ATEISTIK SIYOSATI VA XUDOSIZLAR JAMIYATI FAOLIYATI 20-23

Berdiyev Abduvali Abdug'aniyevich
XVIII-XIX ASRLARDA XIVA XONLIGINING ERON VA ROSSIYA BILAN SIYOSIY VA IJTIMOIY ALOQALARI HAQIDA AYRIM MA'LUMOTLAR 24-32

Сойиб Раунов
КАМБАҒАЛЛИК ВА УНИ ҚИСҚАРТИРИШ МУАММОЛАРИ 33-42

Abdimo'minov Oybek Bektemirovich
MARKAZIY OSIYO MINTAQASIGA ILMIY QARASHLAR VA KONSEPTUAL MASALALARNING AYRIM JIHATLARI 43-48

Toshpulatov Nurbek Boboqul o'g'li
XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA SAMARQAND VILOYATI BOZORLARI VA KARVONSAROYLARI TARIXI 49-53

Temirova Munira
ESKI TERMIZ SIMOBKO'ZACHALARI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR 54-58

Sattorova Shahlo
SHAYBONIYLAR DAVRIDA JO'YBOR XO'JALARINING BUNYODKORLIK FAOLIYATI 59-63

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Yazdonova Saxiba Kurbanovna
KIBERMAKON: TA'LIM, TARBIYA VA IQTISODIY TA'SIR TENDENSIYALARI 64-72

Таниев Аҳмаджон Бахромович
ТУРИЗМ, ГЛОБАЛЛАШУВ ВА САВДО: УЛАРНИНГ АТРОФ-МУҲИТГА ТАЪСИРИ 73-82

Ходжаниязов Элбек Сардорович
ХОРАЗМ ВИЛОЯТИДА ТУРИЗМ ТРАНСПОРТИ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ ТАҲЛИЛИ 83-93

Raximov Baxromjon Ibroximovich, Ibrohimova Maqsuda Muhammadjon qizi
O'ZBEK SANOATINING INNOVATSION TARAQQIYOTI VA IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI 94-99

Ahmedov Adham Djalolovich
AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA FUQAROLARNING O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARI FAOLIYATINI SAMARALI TASHKIL ETISH 100-105

Ablazov Nurillo Xusanboyevich
QURILISH KORXONALARI DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARINI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 106-112

Абдурахманов Мухторали
ҲУДУДИЙ КЛАСТЕРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ БОСҚИЧЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ 113-116

Poshokulova Mohigul
BILIMLAR IQTISODIYOTINING ZAMONAVIY SHAKLLARI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIM TIZIMIDA 117-122

Toxirov Akbarxon Toirxon o'g'li
INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI KORXONANING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH: YANGI IMKONIYATLAR VA TAHDIDLAR 123-131

Sayfutdinova Nigina Furkatovna
O'ZBEKISTONDA INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIY AHAMIYATLARI 132-135

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Shakarov Oybek Xudoyberdi o'g'li
O'ZBEK XALQI ETOSFERASIDA KORRUPSION MUNOSABATLAR PAYDO BO'LISH SABABLARINING FALSAFIY TAHLILI 136-139

Жўрамуродов Нодир Ғайбуллаевич
ЖАДИДЛАР ФАЛСАФАСИДА МИЛЛИЙ ҒОЯ, МИЛЛИЙ ЎЗЛИК ВА МИЛЛИЙ ҚАРАШЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШИ 140-144

Sayidova Muhabbat G'afforovna
GLOBAL AXBOROTLASHUV TENDENSIYALARINING MILLIY VA MA'NAVIY QADRIYATLARGA TA'SIRI 145-149

Kuraxmedov Azamat Erkinovich
SAMARQAND JADIDCHILARINING TURKISTON MA'RIFATPARVARLIK FALSAFASI RIVOJIDA TUTGAN O'RNI 150-153

Umarova Feruza Rozibayevna
O'ZBEK XALQI MA'NAVIY MADANIYATI RIVOJLANISHINING ASOSIY XUSUSIYATLARI 154-156

Samijonov Azizbek Ismoiljon o'g'li
KIBERXAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING FALSAFIY-KONSEPTUAL TAHLILI 157-161

Begbudieva Parvina Shoxruxovna
THE CONTRIBUTION OF MAHMUDHODJA BEHBUDI TO THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF EDUCATION SYSTEM OF TURKESTAN 162-166

Aytbayev Mansurbek Yusupovich
MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIY AQL-ZAKOVAT TO'G'RISIDA 167-173

Muslimov Sherzod Akbarovich
ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR MA'NAVIY MEROSI: JAMIYAT, SIYOSAT VA SHE'RIYAT 174-178

Jantayev Maqsud Ibragimovich
MUHAMMAD AL-XORAZMIY: MATEMATIKADAN FALSAFAGACHA BO'LGAN ILMIY IZLANISHLAR 179-184

Norova Malika Fayzulloyevna
TASAVVUF TA'LIMOTI VA UNING SAYFIDDIN BOXARZIY DUNYOQARASHIGA TA'SIRI 185-191

Gulova Anorgul Axtamovna
O‘ZBEKISTONDA ALISHER NAVOIY ASARLARIGA BO‘LGAN MUNOSABAT 192-196

Absattorov Baxtiyor Mamarasulovich, Karimova Gulchehra Abdukarimovna
BURCH VA MAS’ULIYAT TUSHUNCHALARINING TARIXIY-NAZARIY, AN’ANAVIY VA ZAMONAVIY TALQINI 197-205

Berdikulov Chingiz Dusmuradovich
IJTIMOIY MULOQOT-SHAXS INTELLEKTUAL MADANIYATINING SHAKLLANISH OMILI 206-211

Mamarasulov Baxriddin Shakasimovich
MILLIY-MA’NAVIY YUKSALISH – MAMLAKATIMIZ MA’NAVIY TARBIYA TIZIMINING YANGI STRATEGIYASI SIFATIDA 212-216

Nurmatov Kamaridin Shamsiyevich
JAMIYAT TARAQQIYOTIDA ADOLAT TUSHUNCHASINING O‘RNI 217-221

Bekpo‘latov Ulug‘bek Rahmatulla o‘g‘li
JAMIYAT TARAQQIYOTIDA SIMMETRIYA VA ASIMMETRIYA BIRLIGINI TA’MINLASHNING DIALEKTIK TAHLILI 222-228

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Бердиева Мукаррама Анваровна, Чернова Наталья Васильевна
СТРАТЕГИИ ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОГО ПОДХОДА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ 229-234

Жамаҳматов Кароmиддин Айнилло ўғли
БУРҲОНИДДИН ТЕРМИЗИЙ АСАРЛАРИНИНГ САЛЖУҚИЙЛАР ДАВРИДА ЯРАТИЛГАН ТАСАВВУФИЙ МАНБАЛАРГА ТАЪСИРИ 235-243

Temirova Aziza Muzaffarovna, Uralova Oysuluv Poyan qizi
ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA “KO‘K” SIFAT BELGISINING SEMANTIK XUSUSIYATLARINING TADQIQI 244-247

Mansurova Mohinur Akmal qizi
HAJVIY TAFAKKUR TABIATI – SATIRA VA YUMOR TUSHUNCHASI 248-252

Яркулова Фотима Усмановна, Исломова Марьям
ИМЕННОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ В ПОВЕСТЯХ И.С.ТУРГЕНОВА 253-257

Murodova Muqadas Ikromovna
XX ASR INGLIZ VA O‘ZBEK ADABIYOTIDA YARATILGAN SATIRIK ASARLAR TADQIQI 258-263

Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna
O‘ZBEK ADABIYOTIDA LATIFA JANRI TARAQQIYOTI VA TAHLILI 264-268

Davronov Shexroz Abrorovich
OG‘ZAKI TARJIMA VA UNDA KOMPRESSIYANING ROLI 269-273

Begmatov Azizbek Tursunbayevich
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI ONOMASTIK BIRLIKLAR TADQIQI 274-280

Ibragimova Moxiraxon Anvarovna
NUTQIY AKTLAR TASNIFI 281-285

Расулова Истода Абдулатифовна
К ПРОБЛЕМЕ ДЕФИНИЦИИ ЯЗЫКОВЫХ УНИВЕРСАЛИЙ: ИССЛЕДОВАНИЕ ИНВАРИАНТНЫХ СВОЙСТВ В КОНТЕКСТЕ ЯЗЫКОВОЙ ВАРИАТИВНОСТИ 286-293

Obidova Goʻzalxon Maʼrufjon qizi
OʻZBEK TILIDA OMAD VA OMADSIZLIKNI NOMLOVCHI LEKSIK VA FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR 294-299

Furkatova Maxliyo Toʻlqin qizi
OʻZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI SHAXS-SON KATEGORIYASI 300-309

Baxramov Xabibillo Sadikovich
INGLIZ TILIDA “POISON-ZAHAR” KONSEPTINING SEMANTIK XUSUSIYATLARI 310-315

Тухтаев Сирожиддин Тошпўлатович
ПАРЕМИОЛОГИЯДА САХИЙЛИК КОНЦЕПТИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ 316-323

Qiyomov Shohabbosxon Sharofiddin oʻgʻli
XATTOTLIK SANʼATINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI 324-327

Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna
YOLGʻIZLIK FENOMENINING PSIXOLOGIK, IJTIMOIY VA EKZISTENSIAL ASPEKTLARI 328-331

Qayumova Mohinur Murodullayevna
LEXICAL-SEMANTIC FEATURES OF THE CONCEPT «STEP» IN THE ENGLISH LANGUAGE 332-337

Sayipova Dilafruz Rahimovna
OʻZBEK NASRI TARAQQIYOTIDA “BOBURNOMA”NING AHAMIYATI 338-342

Diyarov Akmal Toʻlqin oʻgʻli
INGLIZ TILIDAGI BOGʻDORCHILIK TERMINLARINING GENETIK-ETIMOLOGIK TAVSIFI 343-348

Атаназарова Шохида Бахрамовна
РЕКЛАМАДА ИЛЛОКУЦИЯ ВА ПЕРЛОКУЦИЯНИНГ АМАЛГА ОШИШИДА БИЛБОРДЛАРНИ АҲАМИЯТИ (РЕКЛАМА БАННЕРЛАРИ МИСОЛИДА) 349-353

Mamadqulova Kamila Abduxoliqovna
ANCIENT EGYPTIAN LITERATURE: THE OLD, MIDDLE AND NEW KINGDOMS 354-364

Alimova Dilrabo
SHARQ ADABIYOTIDA QASIDANING TARIXIY TAKOMILI 365-373

Abduqaxxorova Nargiza Rustamovna
RUS VA OʻZBEK TILLARIDAGI TOPISHMOQLARNING LINGVOKULTUROLOGIK TADQIQI 374-379

Курбонова Нодира Розиковна, Пулатова Сабина Шарифовна
ЛИТЕРАТУРНЫЙ АНАЛИЗ ТЕМЫ УТРАЧЕННОЙ РОДИНЫ В РОМАНЕ ВЛАДИМИРА НАБОКОВА «МАШЕНЬКА» 380-390

Khamidov Tohirjon Olmos ogli
ANALYSIS OF TYPES OF ENGLISH PHRASAL VERBS ACCORDING TO THE STRUCTURE 391-396

Umurzakova Kommuna Xursanovna
OʻZBEKISTON IJTIMOIY TARMOQLARIDA YOSHLAR NUTQIDAGI OʻZGARISHNING TAʼLIM JARAYONIGA TAʼSIRI 397-402

Habibullayeva Shoira Shukurillayevna
ONA TILI DARSIDA GAP BOʼLAKLARI VA ULARNI TAHLIL QILISH METODIKASI 403-406

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Imomov Nurillo Fayzullayevich
TA'MINLOVCHI TO'LOV – MAJBURIYATLARNI TA'MINLASHNING YANGI USULI SIFATIDA 407-414

Салаев Нодирбек Сапарбаевич
ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИДА ДЕКРИМИНАЛИЗАЦИЯ: МОҲИЯТИ, ТУРЛАРИ ВА АҲАМИЯТИ ХУСУСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР 415-431

Ходжиев Юнус Мухитдинович
МУЛК ҲУҚУҚИ БЕКОР БЎЛИШИНИНГ ШАХС ИХТИЁРИГА БОҒЛИҚ БЎЛМАГАН АСОСЛАРИНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ 432-436

Сайдивалиева Хуршида
БОЛАЛАРНИ ОИЛАГА ТАРБИЯГА БЕРИШ ЮЗАСИДАН ВУЖУДГА КЕЛУВЧИ МУНОСАБАТЛАРНИ КЕЛИШУВЛАР АСОСИДА ТАРТИБГА СОЛИШ МАСАЛАЛАРИ 437-445

Miqumov Bobur
THE LEGAL NATURE OF E-COMMERCE IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 446-451

Raimova Nargiza Doroyevna, To'ychiyeva Bahora Otabekovna
PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS 452-459

Чориева Хуршидабону Хуррам қизи
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ВАСИЙЛИК ВА ҲОМИЙЛИК ОРГАНЛАРИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 460-468

Toshkanov Nurbek Bahriddinovich
UNDIRUVNI INTELLEKTUAL MULK OBYEKTLARIGA BO'LGAN HUQUQLARGA QARATISHNING AYRIM FUQAROLIK-HUQUQIY MASALALARI 469-478

Kubaeva Ismigul Farxod qizi
CHALLENGES OF BLOCKCHAIN TO LAW AND STATE 479-484

Юсупов Ўктамбой Абсаматович
ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДАГИ КОРРУПЦИЯВИЙ ҲУҚУҚБУЗАРЛИККА ҚАРШИ КУРАШДА ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 485-491

Баходирова Сабина Улугбек кизи
РОЛЬ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ КВАЛИФИКАЦИИ УМЫШЛЕННОГО ТЯЖКОГО ТЕЛЕСНОГО ПОВРЕЖДЕНИЯ 492-503

Эгамбердиев Ферузбек Аскаржон угли
НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНСТИТУТА ХОДАТАЙСТВ КАК СПОСОБ ЗАЩИТЫ ПРАВ УЧАСТНИКОВ НА ДОСУДЕБНОМ ЭТАПЕ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 504-508

Ibrohimov Behzodbek Bahromjon o'g'li
O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY HUQUQIY MUNOSABATLAR ASOSI VA AHAMIYATI 509-520

To'ychiyeva Bahora Otabekovna, Raimova Nargiza Doroyevna
PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS 521-528

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Ibraximov Sanjar Urunbayevich
SPORT MASHG'ULOT JARAYONINI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY YO'LLARI VA TAMOYILLARI 529-539

Urazkulova Anna Vitalyevna
OLIY TA'LIMDA RUS TILI FANINI O'QITISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING TOPSHIRIQLARINI ILMIY-PEDAGOGIK AHAMIYATI 540-545

Қаршиева Дилбар Эшпулатовна
ПЕДАГОГИК КОМПЕТЕНЦИЯЛАРНИ ШАКЛЛАНИШИДА МАЛАКАВИЙ АМАЛИЁТНИНГ ЎРНИ 546-550

Ajiyeva Muxabbat Baxtibayevna
KIMYO FANI BO'YICHA MASHG'ULOTLARNI FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA TASHKIL ETISH 551-555

Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna
O'QITUVCHILARNI KASBIY RIVOJLANTIRISHDA QIYOSIY TAHLIL: JARAYON VA FAOLIYATLI YONDASHUV 556-564

Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna
SHIFTING THE FOCUS OF CORPUS LINGUISTICS FROM RESEARCH TO CLASSROOM PRACTICE 565-570

Акрамова Умеда Салиевна
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИКТ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С НЕРУССКИМ ЯЗЫКОВЫМ ФОНОМ 571-582

Abdusattarova Zaynab Abdujalil qizi
MATEMATIKA FANINI LOYIHAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYASI ORQALI O'QITISH ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA XXI ASR KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI 583-590

Boboqulov Chori Urolovich
SHAXMAT O'YINI ORQALI BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA FIKRLASH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI 591-595

To'xtayev Hasan Toshpo'latovich
ZAMONAVIY MAKTAB O'QUVCHILARINI MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYALASHDA KOGNITIV-PSIXOLOGIK TO'SIQLARNING TA'SIRI 596-599

Yaqubov Fazliddin Muxitdinovich
JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 600-607

Rahimova Dilshoda Baxriddinovna, Turatosheva Sadoqat Raxmatullayevna
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH (SOTSIOLOGIK TAHLIL) 608-615

Мадаминова Наргизахон Жахонгир қизи
МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРГА МОСЛАШТИРИЛГАН ВИРТУАЛ ЎҚИТИШ УСУЛЛАРИ 616-619

Qodirov Xasanboy Oribjonovich
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TEXNIKA OLIY TA'LIM SOHASI MUTAXASSISLARDA KASBIY-IJODIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI 620-526

Aliyeva Iroda Otabek qizi
MAKTABGACHA TA'LIMGA XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH BO'YICHA MAVJUD TA'LIM TALABLARINING TASNIFI YUZASIDAN TAHLILLAR 627-631

Ro'zimurodov Ilyos Azamat o'g'li
O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO MUTAFAKKIRLARINING CHOLG'USHUNOSLIKKA OID NAZARIYALARI: ABU NASR FOROBIYNING MUSIQIY TADQIQOTLARI 632-636

Yaxshiboyeva Shahnoza Bahodir qizi
JAHON AXBOROT RESURSLARI ORQALI TALABALARNING TADQIQOTCHILIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK ASOSLARI 637-642

Салиев Улугбек, Салиева Нигора
ОБЩЕНИЕ МЕДИЦИНСКОГО РАБОТНИКА: РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ В ПРАКТИКЕ 643-648

Маматкулова Угилжон Эшмирза кизи, Абдуллаева Дилбар Алимбаевна
МЕТОДИЧЕСКАЯ ИНФОРМАЦИОННАЯ ПЛАТФОРМА ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА, ИЗУЧАЮЩИХ АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК, И ПУТИ ЕЕ РЕАЛИЗАЦИИ 649-655

Муминова Офтобхон Каримовна
ИСТОРИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНЕ: ОТ АНТИЧНОСТИ ДО СОВРЕМЕННЫХ ТЕРМИНОВ 656-661

Ахмедова Уктамхон
РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАНЯТИЙ РУССКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ 662-667

Sattarova Markhabo Raxmonkulovna
TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH 668-672

Nuriddinova Robiya Bekjonaliyevna
MAKTABGACHA VA BOSHLANG'ICH TA'LIMDA MATEMATIKA MASHG'ULOTLARINING UZVIYLIGINI TA'MINLASH YO'NALISHLARI 673-678

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 4 | Issue 12 | 2024
ISSN Online: 2181-1342

Received: 30 November 2024
Accepted: 5 December 2024
Published: 15 December 2024

Article / Original Paper

HISTORY OF THE MARKETS AND CARAVAN SERAS OF THE SAMARKAND REGION IN THE LATE 19TH - EARLY 20TH CENTURY

Toshpulatov Nurbek Boboqul ugli,
Samarkand Institute of Economics and Service
Assistant of the department of "Social Sciences"
E-mail: nurbektoshpolatov9530@gmail.com

Abstract. This work analyzes the activities of the markets and caravanserais of the Samarkand region in the late 19th and early 20th centuries, their role in economic and cultural life. As a trade center of Central Asia, the markets of Samarkand played an important role in strengthening ties between local producers and international merchants. The caravanserais formed along the Great Silk Road served as strategic locations for merchants and caravans.
In addition, the research study examines the changes that occurred in the trade infrastructure during the Russian Empire, including the construction of the railway, new trade opportunities, and the strengthening of economic ties with Russia. The structure of caravanserais, their role in the development of logistics and cultural ties are examined in detail. The markets and caravanserais of Samarkand were important not only as economic, but also as cultural and communication centers

Keywords: history of Samarkand, trade and economic processes, markets, caravanserais.

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA SAMARQAND VILOYATI BOZORLARI VA KARVONSAROYLARI TARIXI

Toshpulatov Nurbek Boboqul oʻgʻli,
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
"Ijtimoiy fanlar" kafedrasi assistenti

Annotatsiya. Mazkur ishda XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Samarqand viloyatining bozorlari va karvonsaroylari faoliyati, ularning iqtisodiy va madaniy hayotdagi oʻrni tahlil qilinadi. Samarqand bozorlari Oʻrta Osiyoning savdo markazi sifatida mahalliy ishlab chiqaruvchilar va xalqaro savdogarlar oʻrtasidagi aloqalarni mustahkamlashda muhim rol oʻynagan. Buyuk ipak yoʻli davomida shakllangan karvonsaroylar savdogarlar va karvonlar uchun strategik maskan sifatida xizmat qilgan.
Qolaversa, tadqiqot ishida Rossiya imperiyasi davrida savdo infratuzilmasida yuz bergan oʻzgarishlar, jumladan, temiryoʻlning qurilishi, yangi savdo imkoniyatlari va Rossiya bilan iqtisodiy aloqalarning kuchayishi oʻrganilgan. Karvonsaroylarning tuzilishi, ularning logistika va madaniy aloqalar rivojidagi roli batafsil koʻrib chiqiladi. Samarqandning bozorlari va karvonsaroylari nafaqat iqtisodiy, balki madaniy-muloqot markazi sifatida ham muhim ahamiyatga ega boʻlgan.

Kalit soʻzlar: Samarqand tarixi, savdo-iqtisodiy jarayonlar, bozorlar, karvonsaroylar.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I12Y2024N06

Kirish. XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Samarqand viloyati Oʻrta Osiyo savdo-iqtisodiy hayotining muhim markazlaridan biri boʻlib, bozorlari va karvonsaroylari mahalliy hamda

xalqaro savdoning rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etgan. Bu davr, ayniqsa, Rossiya imperiyasining Turkistonda oʻrnatgan nazorati bilan bogʻliq boʻlib, iqtisodiyot va savdo aloqalarida sezilarli oʻzgarishlar yuz berdi.

Samarqand shahri Buxoro amirligining asosiy siyosiy, iqtisodiy va madaniy markazlaridan biri boʻlgan. Bu shahar ajoyib tabiati, hosildor yeri va goʻzal bogʻlari bilan ham amirlikning boshqa hududlaridan ajralib turgan. XIX asr ikkinchi yarmiga oid manbalarda shaharning goʻyoki ulkan bir bogʻdan iborat ekani alohida taʼkidlangan.

Adabiyotlar sharhi. Samarqand shahri ming yillar davomida shakllangan boʻlib, unda tarixiy yodgorliklar atrofini bir-biriga zich qilib qurilgan oddiy va qurilishi nihoyatda sodda uylar mavjud boʻlgan. XIX asr boshiga kelib esa Samarqand yana yirik shaharga aylanibgina qolmasdan, karvonsaroylar va bozorlarning ham qurilishlari va paydo boʻlishlari evaziga yanada chiroyli va gavjum shaharga aylangan. 1812-yilda amirlikka kelgan ingliz aygʻoqchisi Mir Izzatullaning guvohlik berishicha, “bu davrda Samarqand kundan-kunga rivojlanayotgan shahar edi”-deya taʼkidlagan [1]. Bundan shuni anglash mumkinki, rivojlangan shaharlarda odamlar gavjum va zich boʻlishadi. Bu esa ularga xizmat koʻrsatish va savdo jarayonlarini yaratib berish va takomillashtirish hamda yangilash vazifalari yuklab boraveradi.

Abu Tohirxojaning “Samariya” asarida shahar iqlimining ajoyib va moʻtadil ekani, shuning uchun “firdavsmonand” – jannat misoli, deb keltiriladi. Yozda Samarqand nisbatan salqin va iqlimi moʻtadil ekani, har tomondan esuvchi mayin shamol va toza havo kayfiyatni koʻtarishi, ruhiy sokinlikni taʼminlashi haqida maʼlumot bergan [2]. Iqlimi, tabiati va muhiti odamlarning “firdavsmonand” shaharda yashashga boʻlgan intilishini kuchaytirgan. Bu oʻz navbatida, urbanizatsiya jarayoniga va aholining demografik holatiga taʼsir koʻrsatgan.

Guzarni aholining umumiy yigʻilishlarida saylanadigan oqsoqollar boshqargan. Har bir mahallaning markazi boʻlib, u yerda masjid va choyxona boʻlgan. Ushbu markazlarda savdo-ishlab chiqarish ustaxonalari, doʻkonlar va uncha katta boʻlmagan bozorlar ham boʻlgan [3]. Rossiya istilosidan keyin ham eski shahardagi guzarlar shaharning hududiy boʻlinishi doirasida oʻz mavqeyi va oʻrniga ega boʻlsa-da, huquqiy jihatdan davlat tuzilishi tizimiga kirmas edi. Shunday boʻlsa-da, guzarlarni ijtimoiy boshqarish, tartib-intizomni taʼminlash borasida yozilmagan qonun borligini eslatish joizdir. Rasmiy-huquqiy masalalar qozi va muftiylar muhokamasida qonun doirasida bajarilgan. Qozi va muftiylar bir necha guzarda shahar hokimi va keyinchalik imperiya hukumati farmoni bilan tayinlangan [4].

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu maqolada adabiyotlar tahlili, natijalar qiyoslash va taqqoslash, ilmiy va amaliy kuzatish usuli, Samarqand shahrining XIX va XX asrlardagi holatlari oʻrganilgan.

Tahlil va natijalar. Samarqand shahrida bozorlar, xizmat koʻrsatish obyektlari va karvonsaroylarning barpo etilishi, takomillashishi va yangilanib borishi natijasida shahar rivojlanib yangicha tus ola boshlagan. Eski va navqiron shaharda 4 ta yirik markaziy maydon boʻlib, bularda bozor holatlari kuzatilgan:

1. Registon maydoni, unda tosh yotqizilgan va u bozor hayoti markazi vazifasini oʻtagan;
2. Bibixonim maydonida tosh yotqizilmagan. U yerda bozor va 3 ta non rastasi boʻlgan;
3. Bibixonim maydoni qarshisida mol bozori maydoni boʻlib, unga ham tosh yotqizilmagan. Unda yirik shoxli hayvonlar, tuya va qoʻylar sotilgan;
4. Shaharda somon bozor maydoni ham mavjud boʻlib, u mustamlaka maʼmuriyati qurdirgan qalʼaning janubiy qismida joylashgan.

Eski shaharda Amir Temur maqbarasi yonida xiyobon mavjud boʻlib, unga turli xil daraxtlar ekilgan. Shohizinda masjidi roʻparasida ham rus hukumati tomonidan xiyobon tashkil qilingan. Ikkita xiyobon ham chiroyli manzarasi bilan ajralib turgan, koʻchalarida tosh yotqizilgan va yaxshi holatda saqlangan. Bu xiyobonlar mahalliy aholi sayr qilishi uchun eng qulay joy boʻlgan.

Samarqandning tarixiy bozorlari nafaqat iqtisodiy hayotning, balki madaniy muloqotning ham markazi edi. XIX asr oxiriga kelib, Samarqand bozorlari oʻzining xilma-xilligi, tovarlarining sifati va geografik qamrovi bilan ajralib turgan.

1-jadval

Samarqand shahrida bozorlarning turlari va ijtimoiy-iqtisodiy hayotdagi oʻrni

№	Bozor turlari va oʻrni	Bozorlarning tavsifi va xususiyatlari
1.	**Eski shahardagi bozorlari:**	Registon bozori: Samarqandning markaziy bozori boʻlib, turli tovarlar, xususan ipak, gilam, hunarmandchilik mahsulotlari va qishloq xoʻjaligi mahsulotlari bilan savdo qilinardi. Chorsu bozori: Bu bozor shaharning chorrahasi yaqinida joylashgan boʻlib, mahalliy dehqonlar va hunarmandlarning asosiy savdo nuqtasi hisoblangan.
2.	**Bozorlarning ijtimoiy va iqtisodiy oʻrni:**	Bozorlar Samarqand va unga yaqin hududlarda ishlab chiqarilgan mahsulotlarni sotish bilan birga, Rossiya va Xitoydan olib kelingan tovarlar uchun ham muhim savdo nuqtasi boʻlgan. Xoʻjalik va hunarmandchilik rivojlanganligi sababli bozorlarda oʻquv-uslubiy vositalar, ipak gazlamalar, mahalliy mahsulotlar savdosi kengaydi.

1-jadval maʼlumotlari asosida shuni aytish mumkin, bozorlar shaharlarning ijtimoiy-iqtisodiy hayotida muhim oʻrinni egallaydi. Zero, sivilizatsiyaning ham aynan shakllanishida bozorlar, xizmat koʻrsatish obyektlari, karvonsaroylar, shaharlashuv imkoniyatlari toʻlaqonli aks ettirishi lozim hisoblanadi.

Shu oʻrinda bozorlardan tashqari, xizmat koʻrsatishni rivojlantirish maqsadida karvonsaroylar ham mavjud boʻlib, ularning asosiy ish jarayoni shaharda savdo maqsadlarida tashrif buyurgan kishilarning tunab qolish, saroyning oʻziga savdo amaliyotlarini ham bajarishini koʻzda tutgan holda xizmat koʻrsatish jarayonini amalga oshirgan.

Karvonsaroylar XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Samarqand savdo infratuzilmasining ajralmas qismi edi. Bu inshootlar asosan uzoqdan kelgan savdogarlar va ularning karvonlari uchun moʻljallangan boʻlib, savdo va madaniy muloqot uchun qulay sharoit yaratgan.

1. Karvonsaroylarning joylashuvi: Samarqanddagi eng mashhur karvonsaroylar shaharning asosiy savdo yoʻllari boʻylab joylashgan. Ular, asosan, Buyuk ipak yoʻlining tarmogʻi boʻlgan marshrutlarda qurilgan.

Karvonsaroylar shahar markazida va tashqi savdo yoʻllari kesishmasida joylashgan boʻlib, savdogarlarga xavfsiz turar joy va omborxona xizmatlarini taqdim etgan.

2. Tuzilishi va vazifasi: Samarqand karvonsaroylari mustahkam mudofaa devorlari bilan oʻralgan va ichida turli xizmatlar koʻrsatilgan: omborlar, ustaxonalar, ibodatxonalar va yotoqxona joylari.

Karvonsaroylar mintaqaviy va xalqaro savdo uchun logistika markazi vazifasini bajargan. Masalan, bu yerda savdogarlar oʻz tovarlarini vaqtincha saqlash yoki boshqa karvonlarga oʻtkazish imkoniga ega boʻlgan.

Rossiya imperiyasi XIX asr oxirida Turkistonni oʻz tasarrufiga kiritganidan soʻng, Samarqand savdo-iqtisodiy infratuzilmasi yangi rivojlanish bosqichiga kirdi:

Temiryoʻl qurilishi (1888-yil): Samarqandning Oʻrta Osiyo temir yoʻli bilan bogʻlanishi mintaqaviy savdo aloqalarini sezilarli darajada rivojlantirdi. Tashqi bozorlar bilan aloqalar mustahkamlanib, bozorlardagi tovarlar hajmi oshdi.

Eksport-import savdosi: Samarqand bozorlari orqali paxta, ipak va meva mahsulotlari Rossiyaga eksport qilindi, Rossiyadan esa asbob-uskunalar, ishlab chiqarish mahsulotlari olib kelindi.

Xulosa va takliflar. XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Samarqand viloyatining bozorlari va karvonsaroylari mahalliy savdo va xalqaro savdo tarmogʻining muhim elementlaridan biri boʻlib xizmat qilgan. Ushbu davrda bozorlarda iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy oʻzgarishlar kuzatilgan. Temiryoʻlning ishga tushishi va Rossiya bilan iqtisodiy aloqalarning kuchayishi mintaqada savdo-sotiqning oʻsishiga katta hissa qoʻshgan. Shu bilan birga, Samarqand karvonsaroylari Buyuk ipak yoʻlidagi anʼanaviy savdo madaniyatining davomchisi sifatida oʻz oʻrnini saqlab qolgan.

Qolaversa, ushbu davrlarda Samarqand shahridagi bozor va karvonsaroylar tarixini oʻrganish va tahlil qilishda quyidagi takliflar ilgari surilgan. Ushbu mavzuni yanada chuqurroq tadqiq etish va boyitish uchun quyidagi takliflarni koʻrib chiqish mumkin:

1. Arxiv hujjatlari va manbalar bilan ishlash: Rossiya imperiyasi arxivlarini oʻrganish orqali Turkiston general-gubernatorligi tomonidan tuzilgan iqtisodiy hisobotlar, xaritalar va statistika materiallarini oʻrganish. Bu bozorlardagi savdo hajmi va tovarlar tarkibi haqida aniq maʼlumot beradi. Mahalliy manbalardan esa Samarqandning oʻsha davrdagi madaniy, iqtisodiy va ijtimoiy hayotini yorituvchi tarixiy hujjatlar, jumladan, mahalliy savdogarlar va karvonsaroy egalari haqida yozilgan hujjatlarni tahlil qilish.

2. Temiryoʻl va transport aloqalarini tahlil qilish: Samarqandning Oʻrta Osiyo temir yoʻli bilan bogʻlanishi savdo tizimiga qanday taʼsir qilgani haqida izlanish olib borish bu esa bozorlar va karvonsaroylarga tashrif buyuruvchilarning sonini oshirishiga erishiladi. Xususan, bu temiryoʻl orqali qaysi mahsulotlar eksport va import qilinganligini oʻrganish muhimdir.

3. Karvonsaroylarning tuzilishi va vazifasi: Karvonsaroylarning oʻziga xos meʼmoriy xususiyatlarini oʻrganish, ularni boshqa mintaqalardagi karvonsaroylar bilan qiyoslash. Karvonsaroylarda koʻrsatilgan xizmatlar va ularning savdogarlar uchun qanday qulayliklar yaratgani haqida maʼlumotlarni izlash mumkin.

4. Bozorlarning iqtisodiy va madaniy ahamiyati: Mahalliy bozorlarda ishlab chiqarilgan mahsulotlarning boshqa hududlarga taʼsiri, xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligi. Bozorlarning faqat iqtisodiy emas, balki madaniy va ijtimoiy muloqot maydoni sifatidagi rolini koʻrsatish muhim mezondir.

5. Zamonaviy oʻxshashlik va tarixiy qiyoslash lozim: Samarqandning XIX asr oxiri va XX asr boshlaridagi bozorlari va karvonsaroylarini bugungi shahar bozor va mehmonxonalari bilan qiyoslash. Bu shahar infratuzilmasi rivojlanishining izchilligini koʻrsatadi.

6. Mahalliy aholi hayotiga taʼsirini oʻrganish: Bozorlar va karvonsaroylarning mahalliy aholining turmush darajasi va bandligiga qanday taʼsir qilganligini tadqiq etish.

Ayollar va yoshlarning savdo va hunarmandchilikdagi ishtiroki haqida maxsus izlanishlar olib borish.

7. Xaritalar va tasviriy materiallar bilan ishlash: Samarqandning oʻsha davrdagi bozorlari va karvonsaroylarining joylashuvi boʻyicha xaritalarni oʻrganish va ishlatish. Ayni davrga oid suratlar, rasmlar yoki boshqa tasviriy manbalarni izlash va ulardan foydalanish.

8. Davriy matbuot va adabiy manbalar: XIX-XX asrlardagi gazetalar, jurnallar va boshqa matbuot nashrlarini koʻrib chiqish, ular savdo-sotiq, iqtisodiy hayot va Samarqand karvonsaroylari haqida qimmatli maʼlumotlarni oʻz ichiga olishi mumkin.

Mazkur takliflar asosida tadqiqot olib borish Samarqandning tarixiy savdo infratuzilmasini yaxshiroq yoritishga va ilmiy ishingizni yanada mukammal qilishga yordam beradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Соколов Ю.А. Бухара, Самарканд, Келиф в 1813 г. Публикация отрывка из "Путешествия мир-Иззатуллы в Среднюю Азию 1812-1813 гг." Труды ТашГУ им. Новая серия. Вып. X. Исторические науки. Кн. 14. – Ташкент, 1957. – С.196.
2. Абу Тохир Хожа. Самария. – Т.: Мерос, 1989. – Б.14.
3. Абрамов М.М. Гузары Самарканда. – Т.: Узбекистан, 1989. – С. 4.
4. Morrison A.S. Russian rule in Samarkand 1868-1910. A Comparision with British India. – Oxford University Press. 2008. – P.81.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari" elektron jurnali
2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: "SCIENCEPROBLEMS TEAM" mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefonlar:

(99) 602-09-84 (telegram).